

Самойлик А.,
здобувач вищої освіти (бакалавр)
Науковий керівник: Шульгіна Т.С., к.е.н., доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Ринок праці є однією з ключових складових соціально-економічної системи держави, оскільки визначає взаємодію між роботодавцями та найманими працівниками, формує рівень зайнятості, доходів населення й соціальну стабільність у суспільстві. В останні роки Україна переживає глибокі трансформації у сфері праці, спричинені повномасштабною війною, вимушеною міграцією населення, руйнуванням підприємств, а також активними процесами цифровізації економіки. Проблеми безробіття, нестачі кваліфікованих кадрів та адаптації трудових ресурсів до нових умов господарювання залишаються актуальними як для державних органів, так і для бізнесу.

Метою є аналіз сучасних тенденцій розвитку ринку праці України у 2020–2024 роках, виявлення основних факторів, що впливають на рівень зайнятості населення, а також визначення напрямів удосконалення державної політики у сфері праці в умовах воєнного стану та цифрової трансформації.

У період з 2020 по 2023 роки ринок праці України зазнав суттєвих змін. За даними Міністерства економіки, кількість зайнятих осіб скоротилася майже в усіх галузях економіки. Найбільше зниження спостерігалось у сфері освіти (на 97 %), сільському господарстві (на понад 83%), а також у промисловості, де частина підприємств припинила роботу через бойові дії. Основними причинами таких змін стали знищення виробничих потужностей, окупація територій, релокація бізнесу та міграція населення за кордон.

За інформацією Державної служби зайнятості, у першому кварталі 2024 року її послугами скористалися понад 248 тис. осіб, з яких 81 тис. було працевлаштовано. Після пікового рівня безробіття у 2022 році (18,5%) відбувається поступове відновлення – у 2024 році цей показник знизився до 14,3%. Водночас загальна чисельність економічно активного населення залишається нижчою за довоєнні показники, що пов'язано з міграційними процесами та демографічним спадом.

Однією з провідних тенденцій сучасного ринку праці є поширення дистанційної роботи. Якщо у 2023 році частка українців, які працювали віддалено, становила 32,9%, то вже у 2024 році – 44,6%. Такий формат зайнятості став важливим інструментом збереження робочих місць під час воєнних дій. Водночас він сприяє розвитку цифрових компетентностей працівників і підвищенню конкурентоспроможності підприємств.

Значним досягненням останніх років є зростання рівня середньої заробітної плати. У 2024 році вона становила 17 486 грн, що на 69% більше

порівняно з 2020 роком. Найвищі доходи зафіксовано у сфері інформаційних технологій, фінансів, оборони, енергетики та інженерії. Це свідчить про структурну переорієнтацію ринку праці на високотехнологічні сектори економіки.

Особливої уваги потребує проблема молодіжного безробіття. У 2024 році понад третину пошукачів роботи становили особи віком до 25 років. Молоді люди часто не мають достатнього досвіду роботи, що знижує їхню конкурентоспроможність. Для вирішення цієї проблеми доцільно розширювати програми дуальної освіти, оплачуваних стажувань і створення першого робочого місця.

В умовах воєнного стану важливим напрямом є працевлаштування внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Із понад 2,1 млн працездатних переселенців лише близько 800 тис. мають офіційне працевлаштування. У цьому контексті державна політика має бути спрямована на розвиток програм перекваліфікації, професійного навчання, грантової підтримки малого бізнесу та розширення дистанційних форматів зайнятості.

Серед інших тенденцій розвитку ринку праці України варто виділити:

- активне впровадження цифрових технологій у процеси рекрутингу та кадрового планування;
- зростання частки неформальної зайнятості, особливо у сфері послуг;
- посилення гендерного дисбалансу у деяких галузях через виїзд чоловіків за кордон;
- підвищення ролі гнучких графіків і проєктної роботи у структурі зайнятості.

Таким чином, ринок праці України перебуває у стані структурної перебудови, що характеризується адаптацією до умов війни, посиленням цифровізації, а також зміною пріоритетів у професійній структурі зайнятості.

Сучасний етап розвитку ринку праці України визначається складним поєднанням кризових і відновлювальних процесів. З одного боку, спостерігається скорочення робочих місць, дефіцит кадрів та зростання трудової міграції, а з іншого – формуються нові можливості завдяки цифровій економіці, дистанційній праці та розвитку малого підприємництва.

У найближчі роки ефективність державної політики у сфері зайнятості залежатиме від темпів економічного відновлення, повернення трудових мігрантів і реалізації програм підтримки внутрішньо переміщених осіб. Цифровізація, підвищення кваліфікації працівників і гнучкі форми зайнятості мають стати основою модернізації трудових відносин у післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Балановська Т.І., Михайліченко М.В., Троян А.В. *Сучасні технології управління персоналом*: навч. посіб. Київ: ФОП Ямчинський О. В., 2020. 466 с.
2. Назарова Г.В. Використання засобів діджиталізації у рекрутингу // *Економіка і суспільство*. 2020. № 24.
3. Державна служба зайнятості України. Офіційна статистика ринку праці за 2023-2024 рр. URL: <https://www.dcz.gov.ua>